

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, ponedeljek 8. avgusta 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Otvoritev VII. Mariborskega tedna Velik vtis kulturne razstave

Na izredno svečan način je bil v soboto dopoldne otvorjen VII. Mariborski teden, največja vsakoletna prireditev severne Slovenije, a tudi najpomembnejša za vse naše Podravje in Pomurje. Tem večji pomen je pripisati letos tej prireditvi, ker spada v okvir svečanosti v proslavo dvajsetletnice naše osvoboditve. Dve desetletji potekata letos, odkar je pokojni general Maister s svojimi zvestimi borci z naglim zamahom odločil usodo Maribora, ter ga za vedno združil z Jugoslavijo.

Kakšen razvoj je dosegel Maribor v teh kratkih dveh desetletjih, o tem priča baš Mariborski teden z nizom razstav kulturnega, gospodarskega in umetniškega značaja. Mariborski teden je vsakoletna revija tvornosti in napredka obdravske prestolnice in njene širše okolice. Ni to velesejem, kakršnega imajo Ljubljana, Zagreb in Beograd in ki je zgolj ali v pretežni večini gospodarske prireditve, kjer se shajajo kupci iz tu- in inozemstva in krijejo svoje potreščine. Ne, Mariborski teden je bistveno naša prireditev, je verna slika življenja in hotenja obmejnega ozemlja s poudarjeno propagandnim značajem. Na Mariborskem tednu se seznanijo z življenjem ob meji, na razstavišču ob Prešernovi ulici dobiš prežez skozi tvornost tega lepega koščka naše zemlje, okvir pa daje prelestna okolica s svojimi mehkiimi konturami, obkrožena z vencem Pohorja na jugu, Kozjaka na

severozapadu in mičnih Slovenskih gorah na severovzhodu.

Slavnostni otvoritvi VII. Mariborskega tedna je prisostvovalo lepo število povabljenih gostov z damami. Med gosti naj omenimo zastopnika bana, načelnika dr. Rajeja, škofa dr. Tomažiča in stolnega dekana dr. Cukalo, mestnega poveljnika gen. Stanojloviča in župana dr. Juvana. Poleg domačih odličnikov, predstavnikov javnega in zlasti gospodarskega ter kulturnega življenja je bilo navzočih več zunanjih zastopnikov, tako predsednik Ljubljanskega velesejma Fran Bonač z ravnateljem dr. Dularjem, glavni tajnik Zbornice za TOI minister v p. Ivan Mohorič, župan ptujski dr. Remec, načelnik tehničnega oddelka banske uprave inž. Skaberne, predstavniki mestne občine, oblasti in uradov, predsednik Društva za ceste dr. Vrhunec, zastopniki raznih gospodarskih korporacij in organizacij, predstavniki šolstva, strokovnih združenj itd. Posebno številno so bili zastopani gospodarski sloji. Tako so se udeležili slavnostne otvoritve zbornični svetnik Ferdo Pinter, predsednik mariborskega združenja Miloš Oset in drugi. Nadalje so bili navzočni poslanci dr. Veble, dr. Jančič, Gajšek, Lukačič in Prekoršek, minister v p. dr. Kukovec, bivši podpredsednik senata dr. Ploj, bivši oblatni predsednik dr. Leskovar in drugi predstavniki javnega življenja.

Ko je vojaška godba odigrala himno, je povzel besedo

župan dr. Juvan

ki je med drugim izvajal:

Prvič mi je kot županu mesta dana možnost, da govorim pri otvoritvi Mariborskega tedna. Jaz porabim z veseljem to priliko in izrečem v imenu mestne občine gospodu predsedniku te odlične institucije dr. Lipoldu, vsem odbornikom in vsem gospodom obrtnikom, trgovcem in industrialcem, ki delujejo že 7 let za napredek našega gospodarstva ter ugled in dobro ime našega mesta, iskreno zahvalo. Iz nič je bila ustvarjena ta gospodarska zadruga, bilo je treba mnogo truda, mnogo dela, toda končno je vendarle vse začetniške težave premagala ljubezen do mesta in našega gospodarstva, zato tudi lahko danes s ponosom gledamo na to našo lepo gospodarsko institucijo.

Ko smo se pred meseci posvetovali o proslavi 20letnice Jugoslavije v Mariboru, smo si bili predvsem na jasnem, da mora biti proslava v Mariboru složna, vsenarodna manifestacija za kralja, državo in narod. To se bo tudi zgodilo v nedeljo 14. t. m. na velikem manifestacijskem taboru. Bili smo si pa tudi na jasnem, da treba ob 20letnici položiti javnosti račun vsega dela, ki so ga izvršili v teku 20 let javni delavci v Mariboru, predvsem na gospodarskem in prosvetno-kulturnem polju. Zato je bilo sklenjeno, da se priključi gospodarski razstavi Mariborskega tedna še posebna prosvetno-kulturna razstava, ki naj poleg gospodarske razstave Mariborskega tedna prikaže javnosti prosvetno-kulturno delo Maribora in zaledja v teku zadnjih 20 let. To razstavo je priredila mestna občina, sodelujejo pa vse naše kulturne in prosvetne ustanove, ki jih kratko naštejemo: Prosvetna zveza, Zveza kulturnih društev, Sokol, Vzajemnost, Zensko društvo, Šolske seestre, Narodno-strokovna zveza, Zgodovinsko društvo, Muzejsko društvo, Gasilska župa Maribor, Francoski krožek, Pedagoška centrala, Ljudska univerza, Učiteljski dom, Slov. planinsko društvo, Slov. lovsko društvo, Slov. trgovsko društvo, Okrožni urad za zav. delavcev, Jadranska straža, Društvo za zdravstveno zaščito dece in mladine, Maistrovi borci SK Železničar in Delavnica drž. železnice. Poleg teh društev in ustanov sodeluje na tej razstavi tudi mestni socialni in gradbeni urad ter mestna podjetja, ki prikazujejo razvoj mesta v zadnjih 20 letih v socialnem oziru, v pogledu gradbenosti, cest, kanalizacije, elektrifikacije in vsega, kar je z razvojem moderne mesta v zadnjih 20 letih v Mariboru nastalo. Gospodarska razstava Mariborskega tedna ter prosvetno-kulturna razstava mestne občine tvorita zaključno enoto, ki predstavlja letos ob 20letnici Jugoslavije naši javnosti Maribor kakršen je v prosvetnem, kulturnem in gospodarskem pogledu. Obe razstavi skupaj predstavlja-

ta nekako bilanco vsega napredka in dela zadnjih 20 let v Mariboru. Ta bilanca je visoko aktivna. Če se spomnimo nazaj na Maribor pred preobratom in gledamo njegovo današnje visoko gospodarsko stanje, njegovo lepo današnje zunanje lice, lepo urejene ceste, regulirane trge, nove stavbe, naše lepo kopališče, moderne socialne ustanove, visoko stopnjo našega prosvetnega in kulturnega življenja, poleg tega dobro urejeno, finančno močno občino, lahko s ponosom zaključujemo 20letnico in rečemo, da smo Slovenci dobro gospodarili v Mariboru in malo provincialno mesto Maribor spremenili v lepo, moderno urejeno mesto.

Nato je govoril predsednik Društva za ceste dr. Vrhunec. V svojih izjavah je naglašal potrebo po modernizaciji našega cestnega omrežja, ki se mora začeti ob robu države, v prvi vrsti v Mariboru, ker so tu vrata v državo. Končno je načelnik dr. Rajej pozdravil prisotne v imenu bana dr. Natlačen in v njegovem imenu proglasil Mariborski teden za otvorjen.

Gostje so si nato ogledali posamezne razstave, ki so napravile najboljši vtis in niso mogli prehvaliti množice lepega, zanimivega in hkrati poučnega gradiva, ki je okusno nanizano v prostorih obeh mogočnih šolskih zgradb, ki tvorita ozadje velikega razstavnega in veseličnega prostora.

Drugi dan Mariborskega tedna

Včerašnja nedelja, drugi dan Mariborskega tedna, je bila predvsem v znamenju obiska zunanjih posetnikov prireditev. Razstave je obiskalo več tisoč ljudi, večinoma z dežele. Na razstavišču je bilo zlasti dopoldne zelo živahno. Popoldne je poset nekoliko ponehal, ker je bil v ospredju splošnega zanimanja veliki letalski miting na Teznu.

Dopoldne je bil posvečen in otvorjeni novi hangar mariborskega Aerokluba in novih jadrlnih letal. Popoldne pa se je jelo mesto polagoma prazniti. Peš, s kolesi, vozovi, z avtobusi itd. je hitelo gotovo 10.000 ljudi ven na letališče, da prisostvuje letalskim akrobacijam, ki jih v taki preciznosti in drznosti še nismo videli. Red in disciplino na letališču so poleg članov Aerokluba in gasilcev vzdrževali tudi orožniki in vojaki.

Že v soboto popoldne sta prišla dobra dva ducata vojaških in civilnih letal iz Zagreba, Beograda in Ljubljane. Miting se je začel s poletom več motornih letal, nakar so se dvignila jadrlna letala, ki so izvajala prav lepe obrate. Žal je ploha nekoliko pokvarila spored, nikakor pa ne razpoloženja gledalcev, ki so ves čas vztrajali v dežju. Ko je nevihta ponehala, sta se dvignila v zrak kapetan Belanič ter Mariborčan kapetan Savo Poljanec, ki sta izvajala drzne akrobacije s posebnimi, nalašč za take zračne umetnije zgrajenimi aparati. Dvignil se je tudi šef letalskega centra v Ljubljani dr. Rape, ki je priletel s svojim rdečim aparatom, da pokaže nekaj akrobacij, ki so gledalcem silno ugajale. Končno je z enega letala iz višine kakih 500 metrov skočil znani zračni sportnik Petrovič iz Beograda in gladko pristal skoraj sredi letališča. Gledalci so bili sil-

Velik uspeh razstave Maribor od 1. 1918. do 1. 1938.

V lepi in veliki unionski dvorani je velika razstava dela, ki se je izvršilo v Mariboru od osvobodjenja pa do danes.

Razstava je odlično organizirana in prirejena ter napravila mogočen vtis na slehernega obiskovalca. Nazorno je na razstavi pokazano, kako ogromno delo se je v Mariboru napravilo po osvobodjenju. Tako kaže velika karta Maribora, da so bili sezidani celi novi okraji Maribora. Karta pa tudi kaže, da je bilo državnih javnih poslopij postavljeno silno malo in da je vsa gradbena akcija zasluga Maribora samega.

Da se je iz javnih sredstev storilo za Maribor premalo, dokazuje celo vzorno organizirana razstava delavnic drž. železnice. Razstava naravnost preseneča z razstavljenimi izdelki, ki dokazujejo, kako so delavnice visoko usposobljene tudi za težja dela. In vendar: izdatki za material so padli od 42 na 22 milijonov dinarjev, dokaz, da se sposobnost delavnic premalo izkorišča in da se premalo stori za njih napredek.

Preobširno bi bilo, če bi hoteli podati podroben pregled reprezentativne razstave Maribora. Še enkrat naj poudarimo, da je razstava odlična in da vsakdo nekaj zamudi, kdo si je ne ogleda.

Govor predsednika dr. Lipolda

Zbrane goste je pozdravil predsednik Mariborskega tedna dr. Lipold ter nato z naslednjimi besedami opisal pomen in namen Mariborskega tedna.

»Sedmič otvarjamo danes Mariborski teden, ki postaja tako že tradicionalna mariborska prireditev. Mariborski teden smo ustvarili pred šestimi leti v dobi najtežje gospodarske in finančne krize, da poživimo naš Maribor, da pokažemo produktivne zmožnosti njegove industrije, trgovine in obrti, da dokumentiramo naše kulturno in nacionalno udejstvovanje, da damo priliko našemu športu, da pokaže svoje zmožnosti ter da končno poudarimo važnost Maribora in njegovega širokega zaledja za tujski promet.

Letošnji Mariborski teden ima svoj poseben pomen, ker ga prirejamo ob 20letnici naše osvoboditve, ob 20letnem jubileju naše ljubljene Jugoslavije. Letošnji Mariborski teden bo pokazal velik razvoj našega javnega življenja na vseh poljih, ki ga je omogočila svoboda v veliki, lastni državi. Poleg vsakoletne razstave naše industrije, zlasti tekstilne, naše trgovinske in že tradicionalne obrtne razstave, je poseben odbor pod vodstvom mariborske mestne občine organiziral manifestacijsko kulturno razstavo Maribora in njegove okolice, ki naj pokaže dvig našega kulturnega in nacionalnega življenja po 20 letih

našega osvobođenja in ki naj dokumentira našo zrelost in našo sposobnost za našo obrambo in naš napredek. Zlasti iskreno zahvalo moram izreči mariborski mestni občini, ki se je postavila na čelo organizatorjev te razstave. Posebna pozornost je na letošnjem Mariborskem tednu posvečena tudi našemu cestnemu problemu. Razstava Društva »Cesta« naj pokaže neprimerno današnje stanje naših prometnih žil in naj da pobudo za bodoče moderno in smotno urejevanje cestnega omrežja. Društvu »Cesta« se iskreno zahvaljujem za organizacijo te razstave. Posebna atrakcija letošnjega Mariborskega tedna je tudi razstava narodnih noš in vezenin. Opozarjam še posebej na fotoamatersko, filatelistično in čebelarstvo razstavo, na gostinsko razstavo in razstavo naših vin.

Mariborski teden posveča tudi letos vso pažnjo tujskemu prometu. Naš lep Maribor, naše zeleno Pohorje in Kozjak ter naše prijazne vinorodne gorice so vredni, da jih pokažemo še tako razvajanemu tujcu. Mariborski teden si stalno prizadeva, da dviga in postavlja v dostojno luč te neprecenljive zaklade naše zemlje.

Končno je poudaril še propagandni pomen Mariborskega tedna ter med glasnimi živio-klici zaključil svoj govor z vzkliki Nj. Vel. kralju in vsemu kraljevskemu domu.

Ugodno poročilo o letošnjem tujskem prometu

Trgovinski minister dr. Vrbanič je podal novinarjem v Sarajevu daljšo izjavo o stanju tujskega prometa pri nas. Dejal je, da sicer še ni mogoče navesti nobenih števil, da pa je letos tujski promet dober. V Sloveniji in v Primorju, da so prenočišča polno zasedena. Iz Nemčije in Avstrije je dotok tujcev zadovoljiv. Ravno pred kratkim je Nemčija zvišala mesečni kontingent za plačilna sredstva turistov od 1'4 na 2 milijona RM. Zlasti se je povečal v Sloveniji dotok Madžarov, ki so očevidno šli letos na počitnice namesto v Avstrijo v Jugoslavijo. Pred kratkim je lord Runciman z velikim priznanjem govoril o Dalmaciji in v resnici je dotok tujcev iz Anglije v naše Primorje vedno večji.

Nato je govoril min. dr. Vrbanič o delu vlade, oblasti in tujsko-prometnih organizacij, za dvig tujskega prometa ter o potrebi, da se to delo še poveča.

Nas samo veseli, da je slika o letošnjem tujskem prometu tako ugodna. Upajmo, da bo ostala vso sezono tako ugodna.

Anketa o novem voznem redu

Dobro utemeljeni predlogi Zbornice za TOI

Prejšnji teden je bila na iniciativno železniške direkcije anketa o novem voznem redu. Anketa je bila dobro obiskana in je tudi podala celo vrsto zelo umestnih in utemeljenih predlogov.

Takoj v začetku ankete je podal gen. tajnik Zbornice **Ivan Mohorič** obširno poročilo o potrebnih spremembah voznega reda. Uvodoma poudarja poročilo nekatera vprašanja načelne važnosti, ki bi se v resnici morala že kmalu razčistiti in rešiti. Nato pa podaja na podlagi prejetih poročil konkretne predloge glede potrebnih sprememb v novem voznem redu. Zaradi velike važnosti uvodnih ugotovitev zborničnega poročila navajamo te v celoti, dočim se moramo glede predlaganih sprememb zaradi pomanjkanja prostora omejiti le na kratko navedbo teh predlogov.

Poročilo Zbornice pravi:

I. Voznoredna konferenca je mnogo prezgodaj, ker novi vozni red za leto 1938./39. ni še niti tri mesece v veljavi. Poprej so bile voznoredne konference šele oktobra ali celo novembra, kar je imelo dve vrsti prednosti. Ko se je že moglo presoditi praktično izvajanje veljavnega voznega reda v celi poletni sezoni, na drugi strani pa so se lahko po končani tujsko prometni sezoni zbrali vsi potrebni podatki o ev. nedostatkih. Poročilo zato naglašja, da zato tudi še ni pravega pregleda o sedanjem voznem redu in zato se naproša žel, direkcija, da skliče voznoredno konferenco prihodnje leto šele v septembru.

II. Da bi mogli uspešno razpravljati o konkretnih predlogih za izpopolnitev voznega reda, je treba predhodno podati nekoliko splošnih ugotovitev in rešiti nekoliko vprašanj, ki so pogoj za uspešno izvedbo žel in predlogov za izpopolnitev voznega reda.

Nujna vprašanja:

bi bila v kratkem sledeča:

1. Ali in v kakšnem obsegu bodo dela na **zboljšanju gornjega stroja prog**, ki so trenutno v toku, omogočila, da se trajanje vožnje potniških in brzovlakov bistveno skrajša?

2. Kakšne investicije se nameravajo, da se kapaciteta preobremenjenih prog predvsem gorenjske in zasavske poveča in s tem eliminirajo zakasnitve, ki jih povzročajo sedanji razpored križanj na enotirnih progah?

3. Kaj namerava železniška uprava ukreniti v dogovoru s sosednimi in inozemskimi direkcijami, da se bodočemu voznemu redu proži sigurnost, da se ne bodo dnevno pojavljale pol- in celourne zakasnitve priključnih vlakov, ki spravljajo cel vozni red v nesigurnost?

4. Ali se končno že namerava izvesti **motorizacija** prometa na področju ljubljanske direkcije, ki je že davno, četudi delno, uvedena na področju drugih direkcij v kraljevini?

Šele po rešitvi teh vprašanj bo mogoče uspešno uveljaviti želje potujočega občinstva in poslovnega sveta ter dvigniti promet na višino moderne prometne tehnike. Zbornica mora pri tem izrečno poudariti, da nikakor ni krivo železniško osebje, ki pod izredno težkimi prilikami in slabo materialno honorirano opravlja svojo službo vzorno, vestno in požrtvovalno. Tudi moramo podčrtati, da zahteve, ki so izražene v zgoraj stavljenih vprašanjih, niso nove, marveč se ponavljajo že celo vrsto let in so gospodarski krogi z upravičenostjo lahko pričakovali, da se bo v okviru milijardnih investicij, ki so v toku, našlo tudi razmeroma skromne kredite za neodložljive

potrebe železniškega omrežja na področju ljubljanske direkcije, ki je v svojem razvoju zaostalo in se v marsičem ne da več primerjati s stanjem in tehnično ureditvijo sosednih inozemskih železniških prog.

Vsako odlašanje izvedbe te prilagoditve pomeni za dravsko bano vino stvarno škodo in nazadovanje in se zato zbornica ne more zadovoljiti z delnim krpanjem in polovičarskimi krediti, v okviru katerih napredek ni mogoč. Te zadnje činjenice ne moremo dovolj močno poudariti kakor tudi ne preboleti dejstva, da ljubljanska železniška direkcija in njene potrebe pri razdelitvi investicijskih kreditov niso bile primerno upoštevane in zadovoljene.

Zlasti pa je potreben drugi tir na progi Ljubljana—Jesenice in Zidani most—Zagreb.

Tudi Maribor, ki je postal tekom zadnjih osem let veliko središče tekstilne industrije, z upravičenostjo poudarja svojo zapostavljenost, ker je pri brzovlakovih zvezah odvisen od tržaške in dunajske železniške direkcije, nima polnega tega niti enega pospešenega potniškega vlaka, marveč samo običajne z zastarelimi garniturami, pri katerih traja vožnja na razdaljo 150 km nad 4 ure.

Troogelne kombinacije zvez med Ljubljano, Zagrebom in Mariborom, ki jih intransigentno zastopa pri sestavi voznega reda železniška uprava, se ne dajo tehnično izpeljati, ne da bi ena ali druga stran ne morala čakati po pol ure do cele ure na zvezo. To je tudi pojmljivo, če pomislimo, da znaša razdalja

Ljubljana—Zidani most 64 km,
Maribor—Zidani most 92 km,

Zagreb—Zidani most 78 km in je tako vskladenje koincidence vlakovih zvez v Zidanem mostu tehnično neizvedljivo. Tudi je nemogoče, da se vsi potniški vlaki med Ljubljano in Mariborom zadržujejo na 26 vmesnih postajah, ker to že samoposebi pomenja pri enominutnem postanku v številni zmanjšanje brzin dobrih 78 minut izgube pri trajanju vožnje. Vidi se torej, da je problem strukturalnih izprememb in izboljšanj v voznem redu na območju ljubljanske železniške direkcije mnogo globlji kakor izgleda in je v sedanjem sestavu treba jemati pri določitvi trase vsakega posameznega vlaka ozirne na toliko tehničnih momentov, da pridejo gospodarski in drugi momenti v ozadje.

Nato našteva poročilo vse želje in zahteve gospodarskih organizacij glede novega voznega reda.

Maribor ima premalo zvez v Ljubljani, v Grobelnem je treba za zvezo v Rog. Slatino predolgo čakati. Vlaki iz Nemčije imajo preveč zamud. Priključek vlakov v smeri proti Milanu, Parizu in Rimu naj se zboljša. V Krškem naj ustavlja več brzovlakov, enako tudi v Laškem in Škofji Loki ter Radovljici. Priključek na brzovlak Dunaj—Gradec št. 242 in 241 naj bi ne bil le sezonski, temveč celoletni.

Cela vrsta je predlogov glede zboljšanja prometa s potniškimi vlaki. Vsa ta poročila dokazujejo, da je železniški promet v Sloveniji za potrebe dežele mnogo premajhen. Zbornično poročilo naglašja, da ti predlogi še vedno niso čisto izčrpani, ker sredi sezone ni bilo mogoče vseh zbrati in bo zbornica predložila še dopolnilne predloge.

Mesna industrija Maribora

Rodovitna zemlja in visoko razvito poljedelstvo severne Slovenije naravnost silita kmeta, da se intenzivno bavi z živinorejo. Zato je razumljivo, da je v naših krajih ta panoga poljedelstva dobro razvita in da se vedno bolj izpopolnjuje. Na visoki stopnji je tudi svinjereja, predvsem na Dravskem polju, ob državni meji in okrog Varaždina. Svinjsko meso iz teh predelov naše ožje domovine je povsod zelo čislano in je tudi višje v ceni. Zato se svinje iz severne Slovenije v velikem številu izvažajo, predvsem v Nemčijo, Francijo, Italijo in Anglijo. Najboljše delikatese so iz svinjskega mesa, ki ga proizvaja jugoslovanska Štajerska.

Pred vojno mesna industrija ni bila preveč razvita. Obstajalo je le eno samo podjetje, ki je še danes vodilno, tvrdka **Herman Wögerer**, ki deluje že nad pol stoletja. Zelo razvito pa je že od nekdaj bilo mesarstvo, ki tudi dandanes prednjači v obrtništvu. Nagli vzpon mesne industrije v Mariboru se je začel šele po vojni. Naše mesto je bilo v prvih povojnih letih, v dobi cvetoče konjunkturo, središče izvoza živine in svinj. Svinje so se večinoma izvažale zaklane, in zato je imela takrat mestna klavnica kaj velik promet. Razširili so morali obrat, da je zmogel naval. Takrat se je ustanovilo tudi nekaj velikih podjetij, od katerih pa jih je s popuščanjem konjunkturo nekaj zopet zaspalo.

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetločila srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Zadnja leta opazamo baš obraten proces kot v prvih povojnih letih. Dočim so se takrat ustanovljala mesna industrijska podjetja in so rastla iz tal kot gobe po dežju, se sedaj opaža beg te industrije iz Maribora. Tvrdke se naseljujejo v najbližji okolici, ker so tam bremenjena veliko manjša kot v mestu. Predvsem so vzrok temu begu visoke javne dajatve. Tako se je

Novi predpisi v obmejnem prometu

Našim državljanom, ki prebivajo v obmejnem pasu, je bilo do sedaj na podlagi odloka finančnega ministrstva z dne 5. I. 1931. dovoljeno, da pri vsakem prehodu meje vzamejo s seboj za svoje osebne potrebe do 200 dinarjev v našem efektivnem denarju. Posebno po priključitvi Avstrije k Nemčiji je bilo naše obmejno prebivalstvo s tem predpisom hudo oškodovano, ker je moralo menjati efektivne dinarje onstran meje po zlati vrednosti marke, torej eno marko za 18 dinarjev, medtem ko notira marka na naših borzih približno 15, srebrni drobiž pa še znatno manj. Na prošnjo obmejnega prebivalstva je Tujskoprometna zveza »Putnik« v Mariboru, ki je po svojih ekspoziturah v Gornji Radgoni, Šent Ilju in Dravogradu v stalnem kontaktu z obmejnimi prebivalstvom, obrnila na finančno ministrstvo in na Narodno banko s prošnjo, da se v tozadevnem obmejnem plačilnem prometu odobri tudi izvoz protivrednosti v nemških markah. Tudi je Zveza na kraju samem prepričala delegata finančnega ministrstva o utemeljenosti spremembe dosedanjih predpisov. Ta akcija je bila uspešna ter je finančno ministrstvo v celoti ugodilo prošnji. Po novem pred-

pred kratkim preselila v štiri kilometre oddaljeno Bohovo tvrdka **Anton Tavčar**, ki obstoji v Mariboru že od leta 1921. Tvrdka Wögerer ima svoj obrat že od vsega početka v sosednjih Košakih. Največje podjetje te vrste v Sloveniji, **Josip Benko**, ima svoj sedež v Murski Soboti in dovaža svoje proizvode z avtomobili v Maribor in druga mesta, kjer ima svoje prodajalne. Zunan Maribora so režijski stroški veliko manjši in podjetja onstran mestne meje veliko lažje konkurirajo z mesno industrijo v drugih delih države, predvsem v sosednji Hrvaški. Tam so svinje cenejše, čeprav niso one kakovosti in nimajo onega slovesa kot na Štajerskem.

Dobro razvito je v Mariboru tudi mesarstvo, posebno srednje, ki se v veliki meri bavi tudi s predelovanjem mesa. Kakor v Ljubljani, so mesarske stojnice tudi v Mariboru združene na enem prostoru. Drugod v mestu je le nekaj mesnic, v glavnem večjih podjetij, ki se bavijo tudi s prekajevanjem. Mesarji že dalj časa mislijo na to, da bi postavili zidane prodajne kioske v sredini mesta, ker po končani regulaciji Glavnega trga ne bodo mogli več prodajati mesa tam, kjer so ga nudili konsumentom že več stoletij. Mestna občina ima sicer v načrtu zidano tržnico, vendar doslej še ni na razpolago zadostnih sredstev. Ideja, postaviti si skupne prodajne kioske, je pri mesarjih zelo živa in se bo gotovo uresničila, ako se tržnica ne zgradi v najkrajšem času.

Mariborska specialiteta so špeharji, to so kmetje iz okolice, ki dovažajo zaklane svinje na mariborski trg. Opirajo se na privileg, ki jim ga je baje dala cesarica Marija Terezija že v 18. stoletju. Verjema se s špeharstvom bavijo, v precejšnji meri tudi obrtoma, kmetje na Dravskem polju, v prvi vrsti iz Prepol, ki so si pred par leti ustanovili svojo prodajno zadružno. Pri gospodinjah so špeharji zelo v čisljih, dočim vidijo mesarji v njih hude konkurente. Z ustanovitvijo prodajne zadruge se je razmerje med mesarji in špeharji nekoliko zboljšalo.

Mesna industrija v Mariboru in okolici proizvaja vse v to stroko spadajoče mesne izdelke in tudi mesne konzerve. Veliko povpraševanje je po gnjati, ki nima najboljšega slovesa le v Sloveniji, ampak tudi na jugu države, v Italiji, Angliji in celo v Ameriki. Precejšnje množine mesnin, zlasti pa konzerv, se izvažajo tudi v severno Afriko.

Politične vesti

V Sofiji se zopet mnogo govori o bližnji preosnovi bolgarske vlade. Sedanji ministrski predsednik **Kjusevanov** naj bi po teh govoricah postal zunanji minister, ministrsko predsedstvo pa bi prevzel sedanji predsednik obrambe **Stojka Mošanov** ali pa bivši minister **Atanas Burav**. Oba sta prijatelja Jugoslavije. Če so te vesti tudi resnične, se še ne more reči, ker se je položaj Kjusevanova zlasti po solunskem sporazumu utrdil.

Lord Runciman je že začel svoja posvetovanja z vodilnimi češkoslovanskimi državniki in voditelji suševskih Nemcev.

Zastopniki vseh čl. strank so podali daljše izjave o stališču teh strank do narodnostnega stališča vlade in zahtev suševskih Nemcev. Vsi po vrsti odklanjajo vsako teritorialno avtonomijo narodnim manjšinam. V tem oziru ne dovoljujejo čl. stranke nobenega popuščanja.

Narodni socialisti polagoma pripravljajo, da bi se Gdansk popolnoma izenačil z narodno socialističnim režimom in da bi bila s tem priključitev Gdanska k Nemčiji čim bolj pripravljena. Zlasti se bo to gibanje za priključitev okrepilo, ko bodo spomlad volitve v Gdansk in bodo dosegli narodni socialisti popolno zmago.

Poljski zunanji minister Beck se je na poti v Oslo ustavil v Kodanju, kjer se je sestal z danskim zunanjim ministrom. V Oslo potuje Beck, kakor se oficijalno zatrjuje, da vrne svoječasni obisk norveškega zunanjega ministra v Varšavi.

Republikanska ofenziva zapadno od Teruela se še vedno nadaljuje. Vlado poročilo poroča, da so republikanske čete zavzele tri važne višinske postojanke, potem ko so odbile vse naprave Francovih čet. Tudi francoski poročevalci potrjujejo vesti o uspešnosti republikanske ofenzive.

Ob Ebru se nadaljujejo srditi boji. Republikanci poročajo o novih uspehih svojih čet, prav tako pa tudi nacionalisti.

Maršal Balbo obišče v spremstvu letalskega generala **Vuillemina** 14. avgusta Berlin, kjer se bo posvetoval o sklenitvi letalskega pakta z zapadnih sil, ki ga zlasti priporočajo Nemci.

V Baslu se je velika večina volivcev pri glasovanju o soc. demokratičnem predlogu, da more kantonska vlada prepovedati narodni socializem, izrekla za socialno demokratični predlog.

Velikega zleta nemških telovadcev v **Vratislavi** se je udeležila tudi velika skupina nemških telovadcev iz Češkoslovaške. Ko so v spredu nesli mimo Hitlerja češkoslovaško državno zastavo, se je Hitler demonstrativno obrnil in začel govoriti s Henleinom. Ko se zastava že ni več videla, se je Hitler zopet obrnil k spredu in navdušen pozdravil nemške telovadce iz Češkoslovaške.

Boji za Čangku Feng se še niso nehali. Po japonskih vesteh je ta breg zopet v japonskih rokah, rusko uradno poročilo pa to vest zanika in pravi, da vihra nad Čangku Fengom zopet »zmagovita rdeča zastava«. Tako Japonci ko Rusi pošiljajo na mejo nove čete, kljub temu pa mislijo evropski diplomati, da ne pride do vojne med Rusijo in Japonijo.

To sklepajo tudi zaradi poljskih vesti, ki pravijo, da je vojni nasproten **Stalin**. Njegovemu stališču da so se pridružili tudi višji sovjetski generali, ki smatrajo vojno z Japonijo kot zelo tvegano. Za vojno da je le maršal **Blücher**, ki misli, da bi mogel potem z zmagovito rusko vojsko na čelu ustvariti v Rusiji nov režim. Poljaki vedo še to povedati, da se Stalin boji **Blücherja** in zmage sovjetske vojske, da pa se proti **Blücherju** ne upa nastopiti.

Vojna napetost med Rusijo in Japonijo je po zadnjih vesteh znatno popustila in listi naglašajo, da noče niti Japonija niti Rusija vojne. Kljub temu pa pošiljajo Rusi ko Japonci na mejo nove čete in tudi letala razvijajo vedno večjo aktivnost. Tako je v soboto zvečer napadlo 500 sovjetskih letal japonske položaje ob Čangkufengu.

Novi boji so se razvili ob reki Jangee in so Kitajci japonske napade odbili. Zaradi novih velikih povodnjaj je japonska ofenziva proti Hankovu zopet ustavljena. Četniški odredi Kitajcev so v pokrajini Šansi dosegli znatne uspehe.

Bombni atentati v Palestini trajajo kar naprej. Tako je eksplodiral pod tvojnim avtomobilom, v katerem so bili židovski kmečki delavci, v Haronski dolini peklenjski stroj. Učinek eksplozije je bil silen. 6 oseb je bilo ubitih, 11 pa ranjenih.

Občni zbor Centrale industrijskih korporacij

Industrija zahteva anketo za vsedrjavni gospodarski načrt

V četrtek dopoldan je bil v hotelu »Toplice« na Bledu XXI. redni občni zbor zveze industrijskih korporacij pod vodstvom predsednika A. Praprotnika in ob udeležbi zastopnikov industrije iz vse države. Predsednik je v svojem nagovoru pozdravil zastopnike oblasti, med katerimi je načelnik Skaberne zastopal gradbenega ministra, nadalje je pozdravil odlične udeležence in goste ter zastopnike tiska. Poudaril je namen zborovanja, da se manifestirajo enodušnost in solidarnost ter organiziranost vsega gospodarstva. Ob triletnici vlade dr. Stojadinovića želi, da bi vlada ohranila še nadalje razumevanje za vlogo in razmere gospodarstva, zlasti industrije. Z velikim odobravanjem so bile odposlane vdanostne oziroma pozdravne brzojavke kralju Petru II. in knezu-namestniku Pavlu ter ministrom dr. Stojadinoviću, Letici in Vrbaniću. Opravičil se je po gen. tajniku Čurčinu minister za socialno politiko dr. Cvetković, ker je zadržan.

Zaradi obilnega dnevnega reda so se takoj pričeli glavni referati, katero so podali gg. dr. Čurčin, dr. Gregorič, dr. Golja in dr. Živadinović. V teh referatih so bila razen označbe sedanjega položaja in načelnih ugotovitev zbrana predvsem davčna in carinska, z druge strani pa zakonodavna, socialna in organizacijska vprašanja, ki zahtevajo reforme ali nujne rešitve. Po vsakem referatu se je vodila diskusija in prav tako so se oglašili zastopniki posameznih strok in zvez, ki so osvetljevali posebne probleme. Načelno sta bila najvažnejša referata dr. Čurčina in dr. Golja o stanju gospodarstva in industrije in o vprašanju gospodarskega načrta, v katerem se predlaga priprava vsedrjavne ankete, ki naj jo skliče trg. in industrijsko ministrstvo. (Referate bomo po možnosti objavili v naslednjih številkah našega lista.) Pomen te ankete je tem važnejši, ker se po kratkem zboljšanju v svetovnem gospodarstvu že kažejo znaki nove depresije, ker še traja beganje kapitala, še vedno ni povečana kupna moč ljudstva in se povsod sklepajo gospodarski načrti za etatizacijo ali delni načrti, medtem ko pri nas uprava načrtnosti še ni došla. Želja pridobitnikov za postavitev načrta se mora tolmačiti kot želja, da se omejijo možnosti etatističnih posegov, da se prepreči sprejemanje nezadostno pripravljenih novih in slabo uporabljenih starih gospodarskih zakonov, da se pa doseže sodelovanje oblasti z gospodarskimi organizacijami. Predlog odbora za anketo je bil soglasno in z odobravanjem sprejet.

Nekaj posebnih vprašanj o našem izvozu je osvetlil v svojem govoru na občnem zboru naš washingtonski poslanik K. Fotić. Pokazal je, kako velik pomen dobiva ameriška trgovina po pogodbi z Veliko Britanijo in kakšne uspehe sta že dosegli Poljska in ČSR glede izvoza mesnih izdelkov v U.S.A. Odgovarjal je zastopnik te industrije g. Cihler.

V nadaljnji diskusiji so govorniki nastopili ostro proti zaščiti tuje industrije in proti tujemu, večinoma slabemu blagu ter zahtevali zaščito domače male in srednje industrije kakor tudi kontrolo uvoza; za organizacijo metalurgične industrije je podal g. Martinković načrt, kako naj bi se pospeševala tudi predelovalna industrija v državi, zlasti z ureditvijo državnih dobav, g. Bilinski pa je k referatoma poudaril zahtevo, da se odstranijo ovire domači industriji ter se ji zagotovita kredit in varnost.

Z živahnim odobravanjem so bili sprejeti tudi sledeči izčrpní referati o socialnih vprašanjih (dr. Čurčin), o pokojninskem zavarovanju uslužbencev (dr. Cvetko Gregorič, ki je dodal tudi ekspozice s primeri in tabelo), o dokumentaciji obremenitve industrije, o finansiranju banovin (oba dr. Gregorič), o občinskih financah, o re-

viziji trgovinskega zakona i. dr. (dr. Živadinović).

K tem referatom se je v diskusiji oglašil med drugimi g. b. minister dr. Frangeš, ki je tudi s podatki utemeljeval nujnost industrializacije, ker je naša obdelovalna zemlja že preobjudena, tudi iz velikih izdatkov za javna dela, pa se zaposlenost ne bi mogla dovolj povečati. Za anketo je še tem bolj, ker je zakon o gospodarskem svetu izgubil vso aktualnost. Za sestavo podatkov, ki jih bo zbrala zveza, so se zahtevali nadrobni opazki, kar je odbor že ukrenil. Drugi govorniki so kritizirali nenako davčno politiko in prakso, zahtevali jasnih predpisov oziroma znižanje bremen. Za znižanje davka na električno silo je govoril zastopnik Zveze elektrarn g. Engličev. Min. Vošnjak pa je kot zastopnik »Matice rada« poročal o novih poskusih, da se organizira oddih delavcev, ter priporočal italijanski, cenejši sistem in mednarodno organizacijo »Radost i rad«. Velika podjetja kot KID in Bafa so dosegla po tem sistemu že velike uspehe, prireajo se pa tudi potovalne razstave, kakršna bo prihodnje leto v Beogradu. Nemčija je izdala v ta namen že mnogo denarja in izdelala posebne izletne ladje.

Občni zbor industrijecev v sredini našega Bleda je bil verna podoba našega gospodarskega snovanja in razvoja, pa tudi dokaz, kako važen in privlačen je naš gorenjski kot.

Pogon na paro in na olje v trgovinski mornarici

Zadnji podatki Lloydovega registra kažejo hitro naraščanje Dieslovega motorja v morskí plovbi. Dne 30. junija 1914. so stroji na notranje zgorevanje gnali samo 0'45 % celotne tonaže trgovinske mornarice, do dne 30. junija 1937. je ta delež narasel na 18'89 % in do dne 30. junija letos na 20'74 %. Zelo verjetno je, da bo odstotek Dieslovih motorjev v trgovinski mornarici v bližnjem času še bolj rasel, ker se uporablja pogon na paro večinoma v starejših in manjših ladjah, ki se počasi jemljejo iz prometa in se zamenjujejo največ z motornimi ladjami. Ta tendenca je jasno razvidna iz letošnjih podatkov o ladjedelstvu in o konstrukciji ladijskih strojev.

V II. četrletju letošnjega leta je bilo med ladjami, spuščeni v

morje, 60 % motornih ladij nasproti 54 % v istem četrletju lanskega leta. Na drugi strani pa se je delež parnikov na skupni tonaži ladij, spuščeni v morje, v istem razdobju od lani na letos zmanjšal od 44'3 % na 38'3 %. Še bolj se kaže ta tendenca pri ladjah, ki so se letos začele delati. Med njimi je bilo letos v drugem četrletju 64'6 % motornih ladij nasproti 59'5 % lani, dočim je delež parnikov v istem času padel od lani na letos od 40 % na 32 %. Ista je slika v konstrukciji ladijskih motorjev. Skupna sila ladijskih motorjev na notranje zgorevanje, ki so bili v gradnji, je od II. četrletja lani na isto razdobje letos narasla od 60'8 % na 65'1 % vseh ladijskih strojev. V enaki meri je seveda padel delež parnih stro-

jev. Ti podatki kažejo, kakšen razmah je mineralno olje zavzelo v zadnjem času kot pogonsko sredstvo ladij. Razen tega pa se danes tudi velik del parnikov ne kuri več s premogom, temveč z mineralnim oljem.

Dne 30. junija 1937. je bilo parnikov, katerih kotli so se kurili z mineralnim oljem, že 29'84 % vse svetovne tonaže trgovinske mornarice nasproti 2'65 % leta 1914. Tako uporablja danes mineralno olje bodisi za Dieslove motorje bodisi za kurjavo parnih kotlov že nad 50 % celotne svetovne tonaže trgovinske mornarice. Mineralno olje torej ne dobiva rastočega odjemalca samo v avtomobilizmu, temveč tudi v morskí plovbi. Prenašanje težišča od premoga na mineralno olje za vse prometne potrebe pa mora seveda občutno prizadevati premogovno industrijo. Za veliko in trajno nezaposlenost v angleških premogovnih revirih se danes lahko reče, da ni več prehodnega pojva, temveč da ima svoj vzrok v trajnejši strukturalni spremembi konsumna. Petrolej iz Amerike in iz drugih prekomorskih dežel je danes že močno izpodrinil cardiffski premog iz južnega Walesa, ki je pred vojno gnil še velik del svetovne trgovinske mornarice. Ali bo pa mogel premog potom predelave v mineralna olja nekaj izgubljenega terena nasproti petroleju spet nazaj pridobiti, bo pokazala bodočnost.

Dobave - licitacije

Dobave

Direkcija drž. rudnika v Vrniku sprejema do 18. avgusta ponudbe za dobavo raznih kož in jermenov; do 25. avgusta pečnic iz črne pločevine, 1500 kg olja za vagonete, materiala za bencinske jamske svetilke, lesenih držal ter raznih brusil.

Uprava vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 12. avgusta ponudbe za dobavo gradbenega lesa; do 17. avgusta smrekovih desk; do 29. avgusta kartonskih patron za signalizacijo in do 30. avgusta merilnih aparatov in orodja.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 17. avgusta ponudbe za dobavo špirita; do 24. avgusta žebelj in zakovic; do 29. avgusta raznih železnih vijakov in do 2. septembra raznih vijakov iz medi.

Komanda pomorskega arsenala v Titvu sprejema do 23. avgusta ponudbe za dobavo raznih kož in podplatov; do 29. avgusta vodika, peska, gramoz, mavca, alabastra, azbesta, keramičnih ploščic, rezervnih delov za brodski motor, grafitnih loncev in grafitnih podlog, računskega in pisalnih strojev, stroja in papirja za šablone, do 31. avgusta grafita, krede, lepila, kolofonije, cementa, svinčenega belila, sadre, pločevinastih lopatic z lesenimi ročaji, 700 kg loščila na bazi voska in terpentina, aparata za destilacijo in drugih aparatov, jeklene pločevine, jekla, elektrod, bakrenih cevi, azbesta, borovih in

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravni
ROGAŠKI SLATINI

jelovih desk; do 1. septembra okovja, ključavnice, medenih ročic, očesc in kljuk i. dr., šamotne opeke in pamota v prahu ter 200 m volnena ripsa.

Licitacije

Dne 10. avgusta bo licitacija pri garnizijski upravi v Mariboru za popravilo vojaškega kopališča v vojašnici »Vojvode Putnika«.

Dne 13. avgusta bo pri Vojnosanitnem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo platna; dne 13. avgusta za oddajo 6000 kg konjske grive v predelavo; dne 16. avgusta za dobavo 20 stenskih ur in 20 formalinskih aparatov in dne 30. avgusta bakrene žice za postelje.

Dne 12. avgusta bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije drž. železnice v Beogradu licitacija za dobavo strojnih gonilnih jermenov; dne 27. avgusta 500 navijalnih naprav za okenske zastore in dne 31. avgusta pri strojnem oddelku za dobavo 30.000 ton visokokaloričnega premoga ali briketa.

Dne 15. avgusta bo pri 1. oddelku Vojno-tehničnega zavoda v Hanrijevu pri Skoplju licitacija za dobavo jesenovih in brestovih desk, hrastovega lesa in drv.

Dne 16. avgusta bo pri inženjerskem oddelku Štaba dravske divizijske oblasti licitacija za oddajo del za popravilo vojnega objekta vojašnice v Mariboru in dne 17. avgusta za napravu električnega voda od Drežinje vasi do vojnih skladišč v Gorici pri Celju; dne 18. avgusta za popravilo objekta vojašnice »Vojvode Mišića« v Ljubljani.

Dne 25. avgusta bo pri dravskem žandarmerijskem polku v Ljubljani licitacija glede prodaje 2.211 kg raznih krp in 793 parov starih vojaških čevljev.

(Predmetni oglasi so vsem zainteresentom v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Licitacija v pisarni Smodnišnice v Kamniku. Dne 18. avgusta 1938. ob 11. uri dopoldne bo v pisarni uprave Smodnišnice v Kamniku druga ofertna licitacija za nabavo 100.000 kg žvepla v blokih, v palicah ali kepah in 5.000 kg aluminija v prašku.

Dražba lesa. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra 24/I prodaja dne 30. avgusta 1938. na javni pisni dražbi kab 2250 plm bukovega tehničnega lesa iz svojih gozdov pri Straži. Dražba se vrši pri Šumski upravi in Straži pri Novem mestu.

Razglas, pogoji, tiskovine in pojasnila se dobijo pri gornji državni upravi v Ljubljani in šumski upravi in Straži.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

J. ....

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem

Sledeči sestavki iz preteklosti dolenjskih mest nočejo biti podrobna in izčrpná zgodovina njih nastanka in razvoja v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru temveč imajo namen, širše plasti čitajočega občinstva seznaniti z nekaterimi važnejšimi obdobji več stoletnega obstoja dolenjskih mest ter pokazati glavne vzroke njih napredovanja ali zadnavanja. Obenem naj bi ti članki pri sedanjih dolenjskih meščanih budili več zanimanja za življenje njih prednikov in ojačili razumevanje za zbiranje najrazličnejših dokumentov in zgodovinskih predmetov, ki naj bi našli mesto v dolenjskem pokrajinskem muzeju ter tako ostali ohranjeni še poznim potomcem kot verne priče nekdanjih in sedanjih dni.

Pri sestavi teh člankov sem seveda sledil delom in člankom na-

ših zgodovinarjev in geografov, katerih navedbo pa z ozirom na poljudni značaj sestavka opuščam, le na nekatere važnejše bom spotoma opozoril. Pripominjam še, da bom v sledečem obravnaval predvsem mesta, ki leže v Temeniško-Krški dolini, torej vsa dolenjska mesta brez Kočevja.

I.

Lega in tip dolenjskih mest

Naša Dolenjska pripada k onim evropskim pokrajinam, v katerih se sedanje mestne naselbine niso ohranile iz dobe rimskega imperija, oziroma katerih nastanek ni bil navezan na ostanke večjih, recimo mestnih naselbin in rimske dobe. Sicer nam številne najdbe iz predzgodovinskih in rimskih časov dovolj zgovorno pričajo, da je bila Dolenjska že v davni precej gosto obljudena, iz zgodovine tudi vemo, da je imela krška dolina v rimski dobi svoje dosti važno in veliko mestno naselbino Neviodunum na fleh današ-

nje vasi Drnovo pri Krškem in več manjših, po imenu znanih naselij, vendar moramo iskati vzrokov za njih ustanovitev v srednjem veku predvsem v geografskih in prometnih prilikah, v politično-gospodarskih težnjah posameznih gospodarjev naše zemlje in končno v skrbi za izgraditev obrambnih položajev v dobi turških vpadov v naše kraje.

Najprej je torej potrebno očitati geografski in prometni značaj dolenjske pokrajine, v kateri so se naša mesta razvila, določiti njih lego in označiti pri tem oni tip mestne naselbine, ki je vzel dolenjskim mestom skupen.

Profesor geografije na ljubljanski univerzi, dr. Anton Melik, je v svojem tehtnem delu »Slovenija« (izredno izdanje Slovenske Matice) nazval naše zemljo za izrazito ozemlje prehodov, stikov in razpotij, ki ima kljub svoji neveliki obsežnosti več raznoličnosti kot marsikatera večja dežela. V Sloveniji se stikajo Alpe z Dinarskim gorskim sistemom, na zapadu sega naša zemlja do Jadranskega mor-

ja in Furlanske nižine, na vzhodu pa do Panonske kotline, h katere obrobim pokrajinam pripadajo še ravnine ob Dravi in Muri, ob Savi in naši Krki.

Podrobnejši geografski pregled naših krajev pa pokaže še veliko površinsko razkosanost in razčlenjenost na nešteto drobnih krajskih elementov z razmeroma malostevilnimi širšimi ravninami v znatnejših kotlinah in večjih dolinah.

Skozi Slovenijo gredo zato velike prehodne poti iz vzhoda na zapad, katerih sestavni člen je tudi naša Krška dolina kot del onega štajersko-koroškega in panonskega jarka, kakor je zgodovinar Ljudmil Hauptmann v svoji razpravi o »Prirodi in zgodovini v razvoju Jugoslavije« nazval progo od Vipavske doline čez Kras skozi Postojnska vrata v Ljubljansko ter Celjsko kotlino in dalje na Dravsko polje, in progo od Vipavske doline preko nizke Dolenjske v Krško dolino in dalje v Posavino.

Nič manj pomembno ni dejstvo, da leži Slovenija obenem v stika-

lišču treh glavnih evropskih jezikovnih in narodnih skupin: Germanov, Romanov in Slovanov, katerih skrajna zapadna veja smo ravno mi Slovenci. Panonsko nižavje pa je kot zadnji podaljšek južnoruskih nižin in najbolj daleč proti zapadu segajoči stepni predel privabilo v našo sosesko naprej Obre in za njimi še Madžare, pripadnike onih raznolikih mongolskih rodov, katerih razdiralno delo je v političnem in kulnem razvoju zlasti vzhodno-evropskih narodov v zgodovini dovolj znano.

Ta zemljepisni položaj je bil v prvi vrsti kriv, da ni naša zemlja nikoli mogla postati jedro večje ali trajnejše politične tvorbe niti v ilirski in keltski dobi niti kasneje po slovanskih naselitvi. Ko pa se je človek z napredkom civilizacije vedno bolj otresal prirodnih vplivov, so zopet historično-politične prilike visokega in pozneje srednjega veka in medsebojne borbe raznih dinastov preprečevale politično-upravo združitev slovenskih pokrajin. (Dalje prihodnjič).

Beograjska borza

Sklep finančnega ministra, da morajo izvozniki obvezno ponuditi Narodni banki do 25% svojih terjatev v nemških markah, je povzročil precejšnjo zmešnjavo. Klirinška marka je zato padla za približno 30 točk. Dne 1. avgusta je beležila še 1481,10, dne 5. avgusta pa le 1451,79.

Tečaj angleškega funta je ostal nespremenjen. Grški boni so nazadovali od 29,45 na 28,70.

Okrepil se je New York, in sicer od 43,36 na 43,44.

Skupni promet v devizah in efektih je znašal na beograjski borzi 20,9 milijona din proti 27,7 milijona v prejšnjem tednu.

Na efektnem trgu ni nobenih posebnih sprememb. Vojna škoda je bila po 484—483, 7% investicijsko posojilo po 99, 6% begluške obveznice po 93,50—92,75, 7% Blair po 93,75—93,50, 8% Blair po 98,25 do 95,50, 7% Seligman pa po 99.

Zaposlitev delavstva v juliju

V primeri z lanskim julijem se je število pri OUZD zavarovanih nameščencev povečalo za 3.042 na 103.904. Število moških nameščencev je naraslo za 1.937, ženskih pa za 1.105 na 36.585.

Odstotek bolnikov se je malenkostno zvišal za 0'01% na 2'64%.

Povprečna dnevna zavarovana mezd je narasla za din 1'34 na 25'14, in sicer pri moških za 1'51 na 27'96 din, pri ženskah pa za 1'04 na 19'96 din.

Skupna dnevna zavarovana mezd je narasla za 211.344 na 2 milijona 612.167 din.

Število zavarovanih delavcev se giblje na višini, kakršno OUZD še nikdar ni imel. Obratne pa razvojne tendence zaposlenosti niso povoljne, kakor je razvidno iz spodnje tabele letnih diferencialov:

Mesec	Letni diferenciali leta 1937	1938
april	+ 6.254	+6.522
maj	+ 8.080	+4.908
junij	+11.563	+3.983
julij	+11.123	+3.042

Dne 30. julija 1938 je znašal letni diferencial celo samo +2.698 članov. — Napredovanje zaposlenosti letos zelo zaostaja v primeri z lanskim letom.

Plačevanje kmetskih dolgov

Na zadnji seji upravnega odbora Priv. agrarne banke se je ugotovilo, da so plačali kmetski dolžniki v času od 1. januarja 1938 do 27. julija 1938 na račun anuitet skupno 49,7 milijona din, in sicer so plačali na območju

	milijona din
centrale v Beogradu	26,8
podružnice v Zagrebu	7,8
podružnice v Ljubljani	11,3
podružnice v Sarajevu	3,7

Denarnim zavodom pa je bilo v istem času plačanih anuitet za 120,4 milijona din, in sicer 1423 zavodom centrale v Beogradu 56,6, 636 zavodom podružnice v Zagrebu 25,5, 478 zavodom podružnice v Ljubljani 24,5 in 352 zavodom podružnice v Sarajevu 18,7 milijona din.

LIPSKI JESENSKI SEJEM 1938

Začetek: 28. avgusta

60% popusta na nemških železnih, znatni popusti v drugih državah

VSA POJASNILA DAJEJO:
Zvanični biro laptičskega sejma,
BEOGRAD, Knez Mihajlova 33/L

in častni zastopniki:
Ing. G. TUNNIES, LJUBLJANA,
Tyrševa cesta 33. Telefon 27-62

in
JOS. BEZIAK, MARIBOR,
Gospodska ulica 25. Telefon 20-97

Obveznic pa so v tem času pre-
jeli denarni zavodi na območju

centrale v Beogradu	102,4
podružnice v Zagrebu	61,3

podružnice v Ljubljani 50,3
podružnice v Sarajevu 24,9
milijona din.

Naše kmetijstvo v številkah

Kmetijsko ministrstvo je izdalo kmetijsko statistiko za leto 1937. Iz statistike posnemamo naslednje podatke:

Vsa površina kmetijstvu namenjene zemlje meri 14'49 milij. ha ali 58'5% vse površine države. Kljub precej močni industrializaciji raste površina agrarne zemlje zaradi raznih melioracij stalno ter se je v zadnjih petih letih povečala za 1'3%. Od skupne agrarne površine odpade 7'49 milijona ha ali 51'7% na obdelano zemljo, 4'38 milijona ha ali 30'3% na pašnike, 1'84 milijona ha ali 12'8% na livade in travnike, 0'287 milijona ha ali 2% na sadovnjake, 214.800 ha ali 1'5% na vinograde, 146.100 ha ali 1% na vrtove in 117.500 ha ali 0'8% na trstike.

Struktura obdelane zemlje se je v zadnjih petih letih zelo malo spremenila. Dočim je večji del agrarnih površin v absolutnem narastku, se zmanjšuje samo površina livad, vrtov in trstik.

Od posameznih kultur se najbolj goji žito. Z žitaricami je zasejano 6'16 milijona ha, torej samo za 16.000 ha več ko v l. 1936. Z industrijskimi rastlinami je zasejano 168.200 ha, nekaj manj ko l. 1936. Večajo se kulture povrtnine in namiznih rastlin.

To stalno dviganje kulture žitaric dokazuje, da se pri nas ni iskala rešitev iz krize v zmanjševanju proizvodnje, oz. zmanjšanju posejane ploskve. Zopet se je izkazalo, da kmet nadaljuje navajeno proizvodnjo, tudi če se kapitalistično več ne izplača.

Nasprotno pa so bile kulture industrijskih rastlin mnogo bolj elastične. L. 1930. je bilo z njimi posejanih 158 tisoč hektarov, l. 1933. pa samo 102 tisoč, takoj nato pa so se zopet naglo dvignile. V desetih letih se je površina s konopljo posejane zemlje skoraj podvojila ter se danes konoplja od vseh industrijskih rastlin goji največ. Na drugem mestu je sladkorna repa, ki se goji danes samo še na površini 21.000 ha, kar je samo tretjina nekdanje ploskve. Zelo pa se večja gojitev bombaža, sezama ter oljate repice.

Donos posameznih kultur je bil zelo različen. Koruza je dala rekordno letino v višini 53'3 milijona metrskih stotov, za 1'5 milijona stotov več kot v l. 1936. Pšenica s 23'4 milijona metrskih stotov ni dosegla žetve v l. 1936. Padel je tudi donos ovs (na 2'94 milijona stotov), dočim se je pridelek rži nekoliko povečal od 2'03 na 2'09 milijona stotov.

Od industrijskih pridelkov je dala konoplja l. 1937. 499 tisoč, l. 1936. pa 519 tisoč stotov, nazadovale je nadalje od 6'17 na 4'04 donos sladkorne repe, lanu od 0'119 na 0'110 milijona stotov ter oljate repice od 209.000 na 82.000 stotov.

Donos tobaka se je povečal od 166'1 na 207'8 tisoč metrskih stotov.

Sadjarstvo

Površina z vinogradi ukoriščene zemlje se je v zadnjih letih stalno

večala, razen v l. 1932. Sadovnjaki pa še niso dosegli stanja v letu 1928., še mnogo manj pa rekordne letine v l. 1929. L. 1937. je bilo skupno naštetih 90'06 milijona sadnih dreves, dočim so jih našteali l. 1929. 72'5 milijona. (Ta velika razlika pa je morda tako velika tudi zaradi pomanjkljivosti statistike v l. 1929.) Do leta 1932. je število sadnih dreves stalno padalo ter je v teh letih padlo njih število za 13'2 milijona dreves. Najbolj se je menjalo število češpelj, ki jih je bilo l. 1929. 50'4 milijona dreves, l. 1933. pa samo še 38'4 milijona. Nato pa se je začelo njih število zopet večati in je bilo l. 1937. že 41'9 milijona češpelj. More se reči, da je češplja v nekaterih pokrajinah čisto konjunktorno drevo.

Živinoreja

Vseh konj je bilo lani v državi 1'24 milijona grl ter se je njih število v primeri s prejšnjim letom povečalo za 32.000, v primeri z l. 1928. pa za 140.000. Tudi število oslov in mul raste ter se je povečalo na 123.800. Raste tudi število goveje živine in ovc. Goveje živine je bilo 4'16 milijona, ovc pa 9'9 milijona živali. Koz je bilo 1'9 milijona, njih število pa nazaduje.

Perutnine je bilo 22'4 milijona živali in njeno število stalno raste. Največ je kokoši, namreč 19 milijonov, dočim je gosi, rac in puranov samo okoli 3 milijone. Gojitev čebel se zelo širi ter je bilo leta 1928. 567.000 panjev, l. 1937. pa že 811.000.

Statistika kmetijskega ministrstva navaja tudi številk o uvozu umetnega gnojila in kmetijskih strojev in kmetijskih pripomočkov. Iz statistike se vidi, da je imela gospodarska kriza na kmetijstvo zelo slabe posledice. Tako se je uvoz vseh potrebščin zmanjšal od 16 milijonov kg v l. 1931. na 5'7 milijona kg v l. 1933. Sedaj po zvišanju cen se je uvoz zopet dvignil ter dosegel l. 1937. 21 mi-

RAZPIS SLUŽBE

VODILNEGA URADNIKA

Mestna podjetja Maribor
razpisujejo službo

vodilnega uradnika

ki ima višjo trgovsko izobrazbo, daljšo prakso na vodilnem mestu v industriji ali trgovini, ki je večš perfektnega knjigovodstva in zna razen slovensčine v govoru in pisavi več jezikov (srbohrvaški, nemški itd.). Nastop službe takoj ali po dogovoru, plača po dogovoru. Nekolkovane prošnje z vsemi običajnimi prilogi je poslati najkasneje do 31. 8. 1938 na

Mestna podjetja Maribor,
Orožnova 2/I.

lijonov kg. Enako je nazadoval tudi uvoz kmetijskih strojev, a se lani po zboljšanju splošnega položaja kmeta v žitnorodnih krajih zopet dvignil.

Treba bi bilo, da bi statistika kmetijskega ministrstva navajala tudi številk o rentabilnosti našega kmetijstva ter primerjavo donosnosti našega in tujega kmetijstva.

Doma in po svetu

Nj. Vel. kraljica Marija je prišla na Bled na počitnice. Isti večer sta prišla na Bled tudi kraljeviča Tomislav in Andrej. Prišla sta iz Anglije, kjer sta bila v šoli.

Kralj Boris je poslal knezu-namestniku Pavlu brzojavko, v kateri čestita knezu k sklenitvi solunskega sporazuma, ki zajamčuje balkanskim narodom srečnejšo bodočnost. Knez Pavle se je takoj zahvalil za čestitke ter tudi sam čestital kralju Borisu k solunskemu sporazumu, ki je jamstvo miru med balkanskimi narodi.

Vojvoda in vojvodinja Kentska sta iz Brda, kjer sta bila gosta kneza Pavla, odpotovala v Dalmacijo.

Na mogočem »Slovenskem dnevu« v Globasnici na Koroškem so se zbrali koroški Slovenci iz Podjune, Roža in Obdravja, kakor piše »Koroški Slovenec« pod geslom: »En Führer, ena država in ena dežela, a dva koroška naroda!« Voditelj Prosvetne zveze dr. Tischler pa je imel velik in pogumen govor, v katerem se je najprej spominjal zaslug koroške narodne duhovščine, nato pa poudaril pričakovanje vseh koroških Slovencev, da se bodo njim dane obljube tudi izpolnile, saj so koroški Slovenci pri volitvah 10. aprila zadostno dokazali svojo lojalnost. Ne bodo dopuščali, da bi se jim otroci nacionalno izneverili. Kakor vzdržujejo nemške manjšine kulturne stike z materinskim narodom, tako bodo tudi koroški Slovenci vzdrževali kulturne stike z materinskim narodom v Jugoslaviji. V jeseni se začne novo prosvetno delo. Svoj govor je med velikim odobravanjem zaključil z besedami: Ob novo ustvarjeni nemški narodni družini naj raste in procvita tudi družina koroških Slovencev! V to nam Bog pomagaj!

Velik kmečki tabor je bil v nedeljo na Brezjah in kakor poroča »Ponedeljski Slovenec«, se je tabora udeležilo do 15.000 kmečkega ljudstva. Tabora so se med drugimi udeležili podpolkovnik Pavlič kot zastopnik kneza-namestnika Pavla, notranji minister dr. Korošec, beograjski nadškof dr. Ujčić, ljubljanski škof dr. Rožman, ban dr. Natlačen, senator dr. Kulovec in drugi. Tabor je otvoril predsednik Kmečke zveze Brodar. O pomenu kmetijskega stanu je govoril notranji minister dr. Korošec in ban dr. Natlačen.

Mednarodni kongres katoliških

esperantistov je bil v nedeljo v Ljubljani. Kongresa so se udeležili zastopniki iz 11 držav.

V nedeljo je bil občni zbor Kmetijske družbe. Občni zbor je bil dobro obiskan ter ga je vodil predsednik Detela. Kmetijska družba ima okoli 11.000 članov. V zadnjem času je poslovanje družbe zelo oteženo, vendar pa je družba dosegla tudi lani znatne uspehe.

Znani hrvatski novinar Slavko Cihlač, ki je bival 9 let v emigraciji, se je vrnil v Zagreb.

Novo radijsko postajo bodo postavili v Skoplju. Kdaj pa dobi Maribor nujno potrebno radio-postajo?

Zetev v Banatu je letos kvantitativno in kvalitativno zelo dobra. Povprečni pridelek na oral znaša od 12 do 13 metrskih stotov, hektolirska teža pa 79 do 80 kg. Žal pa so številni požari uničili velike količine pšenice.

Bosenski trapisti so se poravnali s Praštedionu v Zagrebu, kateri so biti dolžni okoli 20 milijonov din, da so mogli moderno opremiti svoja podjetja, in sicer elektrarno, pivovarno, žago, tovarno za testenine in sirarno. Ti gospodarski posli pa se trapistom niso obnesli in sedaj so morali vsa ta podjetja prodati, da so plačali dolg. Ostala jim je le sirarna in bodo še naprej izdelovali znani trapistovski sir. Koliko so trapisti izgubili pri tej svoj pridobitni delavnosti lastnega kapitala, se ne poroča.

V Sinaji se je začela konferenca mednarodne podonavske komisije, ki bo razpravljala zlasti o novem položaju, ki je nastal po priključitvi Avstrije k Nemčiji.

Madžarska vlada je prepovedala vsako izobesjanje tujih zastav. Samo tuja poslanstva smejo razobešati tuje zastave. Te so tudi dovoljene ob priliki mednarodnih kongresov, razstav ali športnih prireditev, vendar pa morajo oblasti razobešanje zastav posebej dovoliti.

Radio Ljubljana

Torek dne 9. avgusta, 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Problem graditve naših cest — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Plošče — 20.10: Umetnostni spomeniki na Dolenjskem (Jože Gregorič) — 20.30: Koncert zboru konservatoristov iz Prage — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Radijski orkester.

Sreda dne 10. avgusta, 12.00: Uvertire (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Polke in valčki (plošče) — 14.00: Napovedi — 18.00: Koncert radijskega orkestra — 18.40: Mladinska ura: Opazuj in poskušaj (prof. Miroslav Adlešič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Predavanje inspekcije drž. obrambe — 19.50: Svetozar Banovec poje (plošče) — 20.00: Pevski koncert g. Jožeta Gostiča, čl. zagrebške opere, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 20.40: Podoknice (plošče) — 21.00: Koncert radijskega orkestra —

Obiščite

7. MARIBORSKI TEDEN

od 6. do 15. avgusta 1938

Polovična vožnja na železnih od 4. do 17. avgusta 1938

VELIKI NARODNI TABOR DNE 14. AVGUSTA 1938 — JUBILEJNA KULTURNA RAZSTAVA ob priliki proslave 20-letnice Jugoslavije v Mariboru

Velika gospodarska in kulturna revija

Industrija — Tekstil — Trgovina — Obrt — Kmetijska razstava — Razstava cest — Tujskoprometna razstava — Fotoamaterska razstava — Gostinstvo — Vinska pokušnja — Ženska ročna dela — Razstava narodnih noš iz vseh krajev države — Razstava »Nanos« — Čebelarstva razstava — Razstava malih živali — Koncertne in gledališke prireditve — Sportne prireditve — Vselični park na razstavišču itd.

Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji...
Zeleno, romantično Pohorje...
Vinorodne Slovenske gorice...
Gostoljubni, lepi Maribor — Vas vabijo!

PTUJSKA MEHANIČNA TKALNICA

Žigon Angela

Vam priporoča sledeče svoje izdelke:
flanele, barhente, šotne, bela platna, gradle, oksforde, molinose itd. • Zahtevajte cenik!